

Regeringen

Regeringen kan om sitt första år vid makten säga med skriftens ord att när det som bäst varit haver haver det arbete och möda varit. I den mån dess ledamöter med entusiastiska förhoppningar gick till verket för att realisera regeringsdeklarationens optimistiska reformprogram, fick de snart lära sig att mer än allt annat skulle tålamod och uthållighet komma att krävas av dem.

Den första hårda konfrontationen med verkligheten blev naturligtvis att uppleva hur svårt det är att omsätta principiella politiska uppfattningar i vardagens administrativa arbete att styra ett land. För den nya regeringen lär det ha varit en chock att upptäcka att en så stor del av den personal i departementen, som den nära skulle samarbeta med, var handfasta byråkrater med en stark kärlek till den egna makten.

Dessa medarbetare var till på köpet vana vid att få gehör för sina förslag, som visst inte alltid var partipolitiskt motiverade utan oftast uttryck för en statsbyråkratisk tradition med starka inslag av centralism. Det är inte bara i Frankrike det finns en regerande byråkrati.

Det gällde för de nya ministrarna – kort sagt – att taga makten eller åtminstone tillräckligt mycket av den själva. Därvidlag lär olika ministrar ha lyckats olika väl; en allmän uppfattning tycks vara att på fackministerplanet har Jan-Erik Wikström och Staffan Burenstam Linder lyckats särskilt bra, båda genom en attityd av mild fasthet. Men lätt har det inte varit. En minister måste kunna lita på föredragandes sakuppgifter liksom på att han eller hon får se alla relevanta papper – i början lär olycksfall i arbetet på dessa

punkter ha förekommit i åtskilliga departement.

När detta motstånd från den naturens tröghetslag, som gör sig gällande vid regimskiften, så småningom övervunnits, har regeringen kunnat börja regera på allvar. Men uppgiften blev som bekant av andra skäl mycket svårare än vad de nya maktavarna någonsin torde ha föreställt sig. Från det dukade bordet kastades regering och folk snart sagt utan varsel in i den svåraste ekonomiska kris som drabbat vårt land sedan 1920-talet. Här fick regeringen uppleva ett annat tröghetsmotstånd av vida allvarligare art. Vi har i Sverige så länge varit förskonade både från krig och ekonomiska katastrofer, att människorna vant sig vid att trankilt beskåda andra folks olyckor i det trygga medvetandet om att "det kan inte hända här". Uppvaknandet har blivit lika häftigt som smärtsamt, och opinionen är fortfarande yrvaket desorienterad inför alla ekonomiska olycksbud, som dagligen förkunnas i TV. Typiskt för hur oklar man ännu är över lägets allvar är, att både LO och TCO glatt förkunnat som utgångsbud i avtalsrörelsen att löntagarna självklart skall garanteras bevarad reallönstandard. Ett mera rörande vittnesbörd i samma riktning är det kommunala vetot i Ranstad – av miljöpolitiska skäl – mot brytning av de stora urantillgångarna där. Ett mera dystert är landstingens och kommunledningarnas ovilja att anpassa den kommunala utgiftsexpansionen efter de minskade ekonomiska resurserna.

Regeringen, som på den ekonomiska politikens område måst nöja sig med att devalvera – tyvärr i repriser – och fördela miljard-

subventioner till nödlidande branscher, har i detta opinionsläge förmodligen inte funnit det politiskt möjligt att gå snabbare och hårdare fram med en konstruktiv politik. Detta är förhoppningsvis förklaringen till att småföretagarpropositionen måste betecknas som en otillräcklig insats. Det behövs mer, mycket mer, för att den mindre och medelstora företagsamheten skall stimuleras till en kraftfull expansion. En sådan expansion är i dagens läge bokstavligen talat livsviktig för svensk ekonomi. Regeringen måste rimligen känna till detta och själv innerst inne tycka så, eljest skulle väl knappast ett par ledande regeringsledamöter i god tid före propositionen ha varnat allmänheten – och särskilt småföretagarna – för att vänta sig för mycket av den.

Det är givetvis lätt att i kritiska situationer ropa på fast och beslutsam ledning och att beskylla en regering för svaghet och senfärdighet. Men en regering kan aldrig gå så långt före opinionen att den förlorar sin resonans bland folket. I så fall väcker dess politik misstro, inte förtroende, och då misslyckas också dess politiska åtgärder.

Om det nu är så att regeringen fortfarande har svårigheter med det politiskt möjliga, därför att opinionen släpar efter i fråga om förståelse för den ekonomiska krisens konsekvenser, bör den rimligen försöka göra något åt dessa svårigheter.

Redan i samband med regeringsbildningen föreslogs det från håll, där man var oroad för den ekonomiska utvecklingen, att rege-

ringen snarast möjligt skulle utge "en vitbok" om landets ekonomiska läge och i kortfattad och lättfattlig form sprida dess innehåll till alla landets hushåll. Förslaget lär ha vunnit gehör på åtskilliga håll inom regeringen, men tycks ha fallit under bordet sedan man fått så mycket annat att tänka på. Det är beklagligt. En dylik "konkursberättelse" över följderna av socialdemokratins ekonomiska politik i allmänhet och dess skattepolitik i synnerhet skulle ha varit ovärderlig vid mötet med väljarna år 1979. Ty då hade man kunnat visa på att man redan hösten 1976 fastslagit var ansvaret ytterst låg.

Men det är inte för sent ännu – inte att spika socialdemokratins ansvar för utgångsläget, vilket numera är av underordnat intresse – utan att på ett auktoritativt och klargörande sätt beskriva för det svenska folket var vi står i dag ekonomiskt och vad vi har att vänta oss av fortsatta krisfenomen liksom av allmänna och enskilda uppoffringar. Materialet bakom och i statsverkspropositionen – den första budgeten från den nya regeringen – bör presenteras för väljarna med så effektiva pedagogiska metoder att de förstår vad som hänt och händer med vårt lands ekonomi. Hur man nu bäst sprider detta budskap är en teknisk fråga, som här inte skall diskuteras. Däremot bör sägas, att en sådan åtgärd skulle uppfattas som ett uttryck för beslutsamhet från regeringens sida och därmed skapa ökat förtroende för den. Då skulle också ramen för det politiskt möjliga vidgas.